

Nr 45.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag
angående upphävande av lagen den 28 juni 1935
(nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande
ställning i missionens och diakoniens tjänst, m. m.;
given Stockholms slott den 15 januari 1954.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 12 augusti 1953 och denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till *dels* lag angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, *dels ock* lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond.

GUSTAF ADOLF.

Ivar Persson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att 1935 års lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst skall upphöra att gälla vid tidpunkt, som Kungl. Maj:t bestämmer. Lagens bestämmelser skola dock övergångsvis fortfarande äga tillämpning å de prästmän, som vid upphävandet antingen uppbär emeritilön enligt lagen eller innehar sådan i lagen avsedd tjänst, varmed icke är förenad rätt till tjänstepension i statens pensionsanstalt. Upphävandet av nämnda emeritilönelag föranleder en följdändring av 6 § kyrkofondslagen, vartill förslag även framlägges. — I propositionen behandlas vidare vissa spörsmål, som sammanhånga med att i emeritilönelagen avsedda prästmän enligt gällande reglemente för statens pensionsanstalt kunna beredas tjänste- och familjepensionsrätt i anstalten.

Förslag

till

L a g**angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om
emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i
missionens och diakoniens tjänst.**

Härigenom förordnas, att lagen den 28 juni 1935 om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst skall upphöra att gälla vid tidpunkt, som Konungen bestämmer; dock att lagen även därefter skall äga tillämpning beträffande den som omedelbart före nämnda tidpunkt antingen uppbär emeritilön enligt lagen eller ock innehar sådan i lagen avsedd tjänst, varmed icke är förenad rätt till tjänstepension enligt bestämmelser meddelade av Konungen.

Förslag

till

L a g

angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 augusti 1932
(nr 404) om kyrkofond.

Härigenom förordnas, att 6 §¹ lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Gällande lydelse:

6 §.

Enligt vad särskilt är stadgat skola ur kyrkofonden gäldas

dels kostnad för beredande jämlikt lagen den 28 juni 1935, nr 445, av emeritlöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst,

dels jämlikt — — — i boställsnämnder,

dels belopp — — — kyrkomusikers avlönande,

dels ock jämlikt — — — Luleå stift.

Ytterligare skola — — — kyrkligt ändamål.

Föreslagen lydelse:

6 §.

Enligt vad särskilt är stadgat skola ur kyrkofonden gäldas

dels jämlikt — — — i boställsnämnder,

dels belopp — — — kyrkomusikers avlönande,

dels ock jämlikt — — — Luleå stift.

Ytterligare skola — — — kyrkligt ändamål.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

¹ Senaste lydelse, se 1951: 571.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 augusti 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, fråga om upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst samt anför därvid följande.

Gällande pensionsbestämmelser för vissa präster inom missionen och diakonien. Vissa präster, som står i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, nämligen direktorn (förste sekreteraren) i svenska kyrkans diakonistyrelse, missionsdirektorn (sekreteraren) i svenska kyrkans missionsstyrelse, generalsekreteraren (sekreteraren) i svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, föreståndarna för diakonissanstalterna vid Ersta, i Härnösand (Vårsta) och i Göteborg (Bräckö), för Samariterhemmet i Uppsala, för den under diakonistyrelsen lydande lekmannaskolan i Sigtuna, för svenska diakonsällskapets diakonanstalt å Sköndal och för Stockholms stadsmision har för närvarande möjlighet att vid avgång från tjänsten erhålla emeritilön ur kyrkofonden. Bestämmelser härom är meddelade i lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst. I nämnda lag föreskrives, att emeritilön ur kyrkofonden må, efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall, utgå till här uppräknade befattningshavare på sätt och under de villkor, som stadgats i fråga om ordinarie tjänstinnehavare i lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 35) om emeritilöner för präster, samt under de ytterligare villkor och bestämmelser, som angives i förstnämnda lag. — Rörande bestridande ur kyrkofonden av emeritilöner, som utgår jämlikt 1935 års lag, är även stadgat i 6 § lagen om kyrkofond.

Vid prästlönereformens genomförande upphävdes 1910 års emeritilönelag genom lagen den 29 juni 1951, nr 569, och ersattes med tjänstepensionsreglementet för präster den 20 september 1951 (nr 667). Något upphävande av 1935 års emeritilönelag, vilken i allt väsentligt bygger på 1910 års lag,

ägde däremot icke rum. De i 1935 års lag avsedda prästerna omfattades nämligen icke av prästlönereformen.

I detta sammanhang bör emellertid framhållas, att enligt reglementet den 29 december 1949 (nr 726) för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare (SPA-reglementet), vilket trädde i kraft den 1 januari 1950, samtliga de i 1935 års emeritilönelag avsedda prästerna kan beredas såväl tjänste- som familjepension genom pensionsanstalten. Enligt det före sistnämnda tidpunkt gällande reglementet för pensionsanstalten kunde nämnda präster endast erhålla familjepensionsrätt i anstalten. Genom 1949 års reglemente utvidgades emellertid de ifrågasvarande prästernas pensionering genom anstalten till att omfatta även tjänstepensionering.

Beträffande nämnda utvidgning av pensioneringen anfördes i det sakkunnigbetänkande (1944 års pensionsutrednings betänkande SOU 1948: 47 s. 146), vilket låg till grund för statsmakternas antagande av 1949 års reglemente för anstalten (prop. 1949: 200 s. 98 och 110, B:oU 48 s. 32 samt rskr. 396) bl. a. följande.

Prästerskapets avlönings- och pensionsförhållanden är föremål för utredning av 1946 års prästlönekommitté och det är att förvänta, att denna kommitté kommer att för församlingsprästernas och andra med dessa jämförliga prästers del framlägga förslag om reglering av löne- och pensionsförhållandena i anslutning till det statliga löne- och pensionssystemet. I samband med genomförandet av ett sådant förslag torde emeritilöneinstitutet komma att upphävas. Under sådana förhållanden har pensionsutredningen ansett, att jämväl för de prästerliga befattningshavare, som är anställda vid ifrågasvarande kyrkliga styrelser, anslutning till statens pensionsanstalt bör genomföras även i tjänstepensionshänseende.

Av de hos nämnda kyrkliga styrelser och inrättningar anställda befattningshavarna kan — förutom här avsedda sekreterare och föreståndare — även vissa andra tjänstinnehavare, såsom annan sekreterare, missionär och biträdande pastor, pensioneras genom anstalten.

Jämlikt 3 § gällande reglemente för pensionsanstalten blir detta tillämpligt å de hos nämnda kyrkliga styrelser och inrättningar anställda befattningshavarna först sedan vederbörande huvudman gjort framställning därom till pensionsanstalten och denna funnit i reglementet föreskrivna villkor uppfyllda för tjänstinnehavarens pensionering genom anstalten. Enligt reglementet skall tjänstinnehavare hänföras till viss pensionsklass, vilken bestämmes av pensionsanstalten med hänsyn till den vid tjänsten utgående slutlönen. Vidare innehåller reglementet bestämmelser om avgångsskyldighet och pensionsålder, vilken för nu ifrågasvarande tjänstinnehavare är 65 år. Huvudmannen är skyldig att för tjänstinnehavarens pensionering erlägga s. k. fortlöpande avgifter till pensionsanstalten. Dessa avgifter motsvarar enligt försäkringstekniska beräkningar ungefärligen hälften av kostnaderna för tjänstinnehavarens pensionering genom anstalten. Återstoden

av kostnaderna bestrides med statsmedel. Därest anstalten medger särskild tillgodoräkning i pensionshänseende av tjänstår, vilka enligt reglementet icke automatiskt skall räknas tjänstinnehavaren till godo såsom tjänstår, har huvudmannen, såvitt ej Kungl. Maj:t annat föreskrivit, att till anstalten därjämte inbetala av denna fastställd s. k. engångsavgift.

Enligt tillgängliga uppgifter har alla de i 1935 års emeritilönelag avsedda prästerna, utom föreståndarna för diakonissanstalten i Härnösand och för Stockholms stadsmission, erhållit pensionsrätt i pensionsanstalten enligt 1949 års reglemente. De till anstalten anslutna prästerna har genom beslut av anstalten hänförs till vederbörliga pensionsklasser, direktorn i diakonistyrelsen och föreståndaren för lekmannaskolan i Sigtuna till pensionsklass 1: 29 (provisoriskt) och de övriga sex alla till pensionsklass 1: 34. Som jämförelse kan nämnas, att pensionsförmånerna i angivna pensionsklasser i huvudsak motsvarar de i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena (SFS 1947: 416 och 417) fastställda förmånerna för befattningshavare i lönegrad Ca 26 respektive Ca 31. Årsbeloppet av fortlöpande avgifter utgör för närvarande i pensionsklass 1: 29 1 383 kronor och i pensionsklass 1: 34 1 706 kronor.

Av det föregående framgår att av de i 1935 års emeritilönelag avsedda — i tjänst varande — prästerna endast föreståndarna för diakonissanstalten i Härnösand och för Stockholms stadsmission är för sin tjänstepensionering beroende av möjligheten att erhålla emeritilön enligt berörda lag. I samband härmed bör nämnas, att två präster, som avgått från i nämnda lag avsedda befattningar, för närvarande uppbär emeritilön enligt denna lag.

I detta sammanhang skall vidare beröras en i kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, meddelad speciell bestämmelse rörande nu ifrågavarande prästers familjepensionering. Enligt nämnda kungörelse tillförsäkrades sådan här avsedd präst, som jämlikt de närmast före kalenderårsskiftet 1941/42 gällande bestämmelserna för prästerskapets änke- och pupillkassa innehade pensionsrätt i kassan, vid dennas upphörande familjepension ur kyrkofonden enligt de närmare bestämmelserna i 3 kap. berörda kungörelse. I anslutning härtill föreskrevs i övergångsstadgandena i kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 474) om vissa ändringar i reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens pensionsanstalt — genom vilken kungörelse nämnda präster bereddes möjlighet till familjepensionering genom pensionsanstalten — att dessa präster skulle, så länge de kvarstode i innehavande befattning, vara undantagna från familjepensionsrätt i anstalten, såvida vederbörande icke anmälde sig vilja avstå från delaktighet i prästänkekassan. Någon motsvarande samordning av bestämmelserna i 1941 års kungörelse och 1949 års reglemente för pensionsanstalten har däremot icke skett.

Statens pensionsanstalts framställning om upphävande av 1935 års emeritilönelag m. m. I en den 4 juli 1952 gjord framställning har *statens pensionsanstalt* föreslagit, att 1935 års emeritilönelag skall upphävas. I framställningen — vari även upptagits vissa andra, närliggande spörsmål — har pensionsanstalten anfört bl. a. följande.

Samtliga i 1935 års emeritilönelag avsedda tjänst innehavare kan efter anmälan till pensionsanstalten erhålla pensionsrätt enligt SPA-reglementet. Då det kan förutsättas, att befattningshavare med sådan pensionsrätt icke tilldelas emeritilön, torde numera endast de befattningshavare, som icke anmälts till pensionsrätt enligt sagda reglemente, nämligen föreståndarna för diakonissanstalten i Härnösand och för Stockholms stadsmision kunna ifrågakomma för emeritilön enligt 1935 års lag. Genom denna lag stadgas icke någon ovillkorlig rätt till emeritilön, utan tilldelning av emeritilön förutsätter i varje särskilt fall prövning av Kungl. Maj:t, huruvida dylik förmån skall utgå till vederbörande präst. På grund härav och då emeritilönförmånerna väsentligen understiger de pensionsförmåner, som enligt SPA-reglementet kan beredas befattningshavaren, synes anledning ej föreligga att låta 1935 års emeritilönelag i fortsättningen övergångsvis gälla för de två nyssnämnda befattningshavarna, därest dessa, sedan befattningarna anmälts till pensionsrätt enligt SPA-reglementet, tillförsäkras rätt att räkna tjänstår enligt 18 § 2 mom. samma reglemente för tid, under vilken de innehåft befattning, som avses i 1935 års lag. En övergångsbestämmelse angående sådan tjänstårsberäkning bör meddelas i samband med att bestämmelse utfärdas angående upphävande av 1935 års emeritilönelag. (Jämför 28 punkten kungörelsen 1949: 727 med övergångsbestämmelser till SPA-reglementet.)

Några av de i 1935 års emeritilönelag upptagna befattningarna har anmälts till pensionsrätt i statens pensionsanstalt först med SPA-reglementets ikraftträdande. Dåvarande innehavare av sådan till pensionsrätt anmäld befattning bör enligt pensionsanstaltens mening ävenledes få räkna tjänstår enligt SPA-reglementet för tid, under vilken han innehåft i sagda lag avsedd befattning. Den föreslagna övergångsbestämmelsen bör följaktligen så utformas, att även sistnämnda befattningshavare inbegripes i densamma.

Vidare bör de i 3 kap. kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, meddelade bestämmelserna rörande familjepension åt efterlevande till präster, som tidigare varit delaktiga i prästerskapets änke- och pupillkassa, upphävas såvitt angår präst, som vunnit pensionsrätt enligt SPA-reglementet. Några övergångsbestämmelser i anslutning därtill synes icke vara erforderliga för SPA-reglementets tillämpning.

Över pensionsanstaltens framställning har, efter remiss, yttrandena avgivits av *kammarkollegiet, statskontoret, domkapitlen i Uppsala, Göteborg, Härnösand och Stockholm* samt *svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans missionsstyrelse, svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, svenska diakonissällskapet* (huvudman för Ersta diakonissanstalt), *Vårsta diakonissanstalt, Göteborgs diakonissanstalt, svenska diakonsällskapet* (huvudman för diakonanstalten å Sköndal) och *Stockholms stadsmision*.

Därvid har *statskontoret, domkapitlet i Stockholm, diakonistyrelsen, missionsstyrelsen, sjömansvårdsstyrelsen* och *Stockholms stadsmision* icke

haft något att erinra mot pensionsanstaltens förslag. Diakonistyrelsen och missionsstyrelsen har dock föreslagit, att vederbörande huvudmän skall — såsom kompensation för den med upphävandet av 1935 års emeritilönelag bortfallande avgiftsfria tjänstepensioneringen — tillerkännas bidrag ur kyrkofonden till bestridande av pensionsavgifterna till pensionsanstalten. Statskontoret har förordat en viss jämkning av de av pensionsanstalten föreslagna övergångsbestämmelserna och härom framhållit:

Vad angår de föreslagna särskilda tillgodoräkningsbestämmelserna må endast framhållas, att i övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet för präster (kungörelsen 1951: 780) intagits en garantiregel om möjlighet att erhålla fulla tjänstår för den som omedelbart före reglementets ikraftträdande omfattats av 1910 års emeritilönelag. En dylik garanti synes skäligen böra lämnas jämväl de präster, som varit underkastade 1935 års emeritilönelag, därest icke redan en tillämpning av SPA-reglementet med de av pensionsanstalten nu föreslagna övergångsbestämmelserna medför, att samtliga dessa präster kan erhålla för hel pension erforderligt antal tjänstår.

Domkapitlet i Uppsala har i sitt yttrande anfört bl. a. följande.

Pensionsrätt enligt SPA-reglementet medför avsevärt högre pensioner för vederbörande och deras familjer. Då domkapitlet i första hand har att tillvarataga prästerskapets intressen, är det ur domkapitlets synpunkt ett angeläget önskemål, att alla berörda präster inordnas i detta pensionssystem. Svårigheten att få önskemålet tillgodosett föreligger dock så till vida, att vederbörande huvudman vid anslutning till SPA-reglementet har att gälda den fortlöpande avgiften, vilken med de begränsade resurser, varöver nu avsedda huvudmän förfogar, blir en icke obetydlig ekonomisk belastning. Domkapitlet vill dock uttala förväntningen, att ifrågavarande prästers arbetsgivare skall finna utvägar, som gör det möjligt att tillförsäkra de anställda prästerna och deras familjer de pensionsförmåner, som numera tillförsäkrats prästerskapet i allmänhet.

Kammarkollegiet har i sitt yttrande över pensionsanstaltens framställning erinrat om vad ämbetsverket anfört i ett tidigare avgivet utlåtande i anledning av en den 28 december 1951 av styrelserna för de svenska diakoni-anstalterna gemensamt gjord framställning om beredande av tjänste- och familjepension ur kyrkofonden åt föreståndarna för nämnda anstalter. I detta utlåtande förordade kollegiet, att såväl berörda föreståndare som övriga i 1935 års emeritilönelag avsedda befattningshavare skulle beredas tjänste- och familjepension ur kyrkofonden, samt föreslog i anslutning härtill, att en särskild utredning i sådant syfte skulle verkställas. Kollegiet har i yttrandet över pensionsanstaltens framställning förklarat sig icke ha funnit anledning frångå sitt tidigare förslag och därför avstyrkt upphävande för närvarande av 1935 års emeritilönelag och — i det hänseende anstalten föreslagit — av kungörelsen den 28 november 1941, nr 910.

Domkapitlen i Göteborg och Härnösand samt *svenska diakonissällskapet, Vårsta diakonissanstalt, Göteborgs diakonissanstalt* och *svenska diakonissällskapet* har avstyrkt upphävande av 1935 års emeritilönelag, därest dia-

konianstalernas föreståndare icke samtidigt — i enlighet med anstaltsstyrelsernas förslag — beredes tjänste- och familjepension ur kyrkofonden. Om 1935 års lag upphäves utan att i samband därmed anstaltsstyrelsernas förslag bifalles, hemställer domkapitlet i Härnösand, att en särskild övergångsbestämmelse meddelas om att lagen skall övergångsvis äga fortsatt tillämpning å nuvarande föreståndaren för Vårsta diakonissanstalt.

I förevarande sammanhang må erinras om att 1946 års kyrkomöte föreslagit, att 1946 års prästlönekommitté skulle erhålla i uppdrag att även utreda frågan om en reglering av de i diakoniverksamheten anställda prästernas avlöning, vilken borde bestridas ur kyrkofonden. Något dylikt uppdrag lämnades dock icke åt prästlönekommittén. Vidare bör framhållas, att 1948 års kyrkomöte (skriv. 1948:20) föreslagit, att direktorn i diakonistyrelsen och föreståndarna för diakonianstalerna skall avlönas ur kyrkofonden — om fonden därtill lämnade tillgång — och härvid erhålla enahanda avlöningsförmåner som prästerliga befattningshavare i övrigt. Över sistnämnda framställning har yttranden avgivits av kammarkollegiet och statskontoret (den 24 september respektive den 19 oktober 1951). Båda ämbetsverken har därvid uttalat, att några principiella hinder icke syntes föreligga mot att taga kyrkofondens medel i anspråk för i framställningen avsett ändamål. Ämbetsverken ansåg sig dock böra avstyrka framställningen med hänsyn till de väsentligt ökade utgifter för kyrkofonden, som prästlöne- och kyrkomusikerreformen komme att medföra.

Som förut antytts har styrelserna för diakonianstalerna i en gemensam framställning den 28 december 1951 hemställt, att föreståndarna för dessa anstalter måtte beredas tjänste- och familjepension ur kyrkofonden. Ifrågavarande pensionering borde enligt framställningen ske efter samma grunder, som jämlikt 1951 års tjänste- och familjepensionsreglementen för präster gäller för församlings- och stiftsprästerna. Över framställningen har yttranden avgivits av kammarkollegiet, statskontoret och statens pensionsanstalt. Kollegiet har därvid — såsom framgår av det föregående — tillstyrkt framställningen och föreslagit en särskild utredning av berörda fråga. Statskontoret och pensionsanstalten har däremot avstyrkt framställningen.

Departementschefen. Med den föregående år genomförda prästlönerformen avvecklades emeritilönesystemet såsom pensioneringsform för församlings- och stiftsprästerna. Samtidigt erhöll dessa präster en efter det gällande statliga pensionssystemet anpassad, tidsenlig pensionsreglering.

Såsom förut framhållits förutsattes vid tillkomsten av 1949 års reglemente för statens pensionsanstalt, att emeritilönesystemet — i och med dess avveckling för nyssnämnda prästers pensionering — jämväl i övrigt skulle upphöra att tillämpas. Man utgick sålunda ifrån, att efter upphävandet

av 1910 års emeritilönelag även den därtill anslutande 1935 års emeritilönelag skulle sättas ur kraft. Av denna anledning intogs i 1949 års reglemente för pensionsanstalten bestämmelser, som möjliggör att de i 1935 års lag avsedda prästerna inom missionen och diakonien kan beredas, förutom familjepension såsom förut, även tjänstepension genom anstalten. Härigenom erhöll sistnämnda präster, två år före församlings- och stiftsprästerna, en modern pensionsreglering jämväl i tjänstepensionshänseende.

Av den tidigare redogörelsen framgår, att åtta av de tio i 1935 års lag avsedda tjänst innehavarna tillförsäkrats såväl tjänste- som familjepensionsrätt i pensionsanstalten enligt 1949 års reglemente. De övriga två i lagen avsedda tjänst innehavarna, som är föreståndarna för diakonissanstalten i Härnösand och för Stockholms stadsmission, är däremot för tjänstepensionering beroende av lagens fortsatta giltighet. Dessutom är lagen tillämplig å två ur tjänst avgångna präster, vilka för närvarande åtnjuter emeritilön enligt densamma.

Då innehavarna av de i 1935 års lag avsedda tjänsterna alla kan beredas tjänstepensionsrätt i pensionsanstalten, synes i enlighet med vad som förut sattes vid tillkomsten av 1949 års reglemente 1935 års emeritilönelag böra upphävas — förslagsvis från och med den 1 juli 1954. Att speciellt för omnämnda befattningshavargrupp fortsättningsvis bibehålla två alternativa pensioneringssystem, som båda helt eller delvis finansieras med allmänna medel, synes nämligen icke böra ifrågakomma.

Ehuru 1935 års emeritilönelag upphäves, bör dock lagens bestämmelser — genom särskilda övergångsföreskrifter — fortfarande äga tillämpning å *dels* de präster, som vid lagens upphävande uppbär emeritilön enligt nämnda lag, *dels ock* nuvarande föreståndarna för diakonissanstalten i Härnösand och för Stockholms stadsmission. Därest sistnämnda tjänst innehavare framdeles erhåller pensionsrätt enligt 1949 års reglemente, bör de äga rätt att såsom tjänstär jämlikt 18 § 2 mom. reglementet få tillgodoräkna icke blott tid varunder de innehaft i 1935 års emeritilönelag angiven befattning — vilket föreslagits av pensionsanstalten — utan även tid då de innehaft i 1910 års emeritilönelag avsedd anställning. En dylik tillgodoräkningsrätt har enligt övergångsbestämmelserna till reglementet (SFS 1949:727 punkt 28) medgivits sådan i diakoniens eller missionens tjänst anställd präst, vilken omedelbart före reglementets ikraftträdande ägde pensionsrätt i anstalten enligt då gällande bestämmelser. En förutsättning för åtnjutande av den nu förordade tillgodoräkningsrätten bör dock vara, att nämnda två tjänst innehavare av vederbörande huvudmän anmäles till pensionering genom anstalten inom viss — av Kungl. Maj:t bestämd — tid efter lagens upphävande.

Av de till pensionsanstalten redan anslutna, i 1935 års lag avsedda befattningarna har några registrerats i anstalten först med ikraftträdandet

av 1949 års reglemente. Den nyss föreslagna tillgodoräkningsrätten synes skäligen böra gälla även för dåvarande innehavarna av dessa befattningar.

I samband härmed må framhållas, att enligt en verkställd undersökning skulle med de här förordade tillgodoräkningsbestämmelserna den av statskontoret föreslagna garantiregeln komma att sakna praktisk betydelse.

Såsom i det föregående antytts föranleder upphävandet av 1935 års emeritilönelag en formell ändring av 6 § första stycket lagen om kyrkofond.

I enlighet med vad pensionsanstalten föreslagit, bör de i 3 kap. kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, meddelade bestämmelserna rörande familjepension åt efterlevande till präster, som tidigare varit delaktiga i prästerskapets änke- och pupillkassa, icke längre äga tillämpning å vederbörande präst, sedan denne erhållit pensionsrätt i pensionsanstalten enligt 1949 års reglemente.

I en av 1948 års kyrkomöte gjord framställning har föreslagits, att direktorn i diakonistyrelsen och föreståndarna för diakonianstalterna skall avlönas ur kyrkofonden och därvid erhålla enahanda avlöningsförmåner som prästerliga befattningshavare i övrigt. Vidare har styrelserna för nämnda anstalter i en gemensam framställning år 1951 hemställt, att anstalternas föreståndare måtte beredas tjänste- och familjepension ur kyrkofonden enligt samma grunder som församlings- och stiftsprästerna. Av dessa framställningar har den förstnämnda avstyrkts av såväl kammarkollegiet som statskontoret samt den sistnämnda tillstyrkts av kollegiet men avstyrkts av statskontoret och pensionsanstalten. För egen del är jag icke nu beredd att taga ställning till ifrågavarande framställningar. De däri berörda spörsmålen synes mig vara av den art, att de lämpligen bör upptagas till prövning i samband med den väckta frågan om diakoniens inorganisering i svenska kyrkan, vilken fråga torde komma att behandlas av innevarande års kyrkomöte. Vad nu sagts beträffande kyrkomötets och anstaltsstyrelsernas förslag gäller även det av diakoni- och missionsstyrelserna — vid remissbehandlingen av pensionsanstaltens framställning — gjorda yrkandet om bidrag ur kyrkofonden till bestridande av de avgifter, som huvudmännen för de i 1935 års emeritilönelag avsedda prästerna har att enligt reglementet för pensionsanstalten erlägga för nämnda prästers pensionering genom anstalten.

Upphävandet av 1935 års emeritilönelag och den därav föranledda ändringen i lagen om kyrkofond torde böra ske i den ordning, som år 1951 iaktogs vid upphävande av 1910 års emeritilönelag och ändring i lagen om kyrkofond, d. v. s. genom samfällda beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen. I anslutning härtill får jag erinra om att utredning för närvarande pågår rörande kyrkomötets lagstiftningsbefogenheter.

Då frågan om upphävande av 1935 års emeritilönelag och därmed sam-

manhängande, här berörda spörsmål är av den natur, att de faller inom det kyrkligt-ekonomiska lagstiftningsområdet, bör emellertid kyrkomötets yttrande inhämtas i det föreliggande ärendet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte inhämta kyrkomötets yttrande beträffande frågan om upphävande av 1935 års emeritilönelag samt därmed sammanhängande spörsmål.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att till kyrkomötet skall avlåtas skrivelse av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Blix-Holmberg.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 15 januari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, anmäler efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet den i statsrådsprotokollet för den 12 augusti 1953 omförmälda frågan om upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i diakoniens och missionens tjänst samt anför därvid följande.

I skrivelse till kyrkomötet den 12 augusti 1953, nr 4, begärde Kungl. Maj:t — under åberopande av skrivelsen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag — kyrkomötets yttrande i fråga om upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst jämte med upphävandet av nämnda lag sammanhängande spörsmål.

I skrivelse den 9 oktober 1953, nr 40, har kyrkomötet — med bifogande av kyrkolagsutskottets i ärendet avgivna betänkan den nr 16 och 23 —

dels anmält, att kyrkomötet för sin del godkänt det i utskottets betänkande nr 23 intagna lagförslaget,

dels hemställt om åtgärder, varigenom huvudmännen till de prästmän, som avses i lagen den 28 juni 1935 om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, måtte erhålla kompensation ur kyrkofonden för de avgifter, som huvudmännen efter upphävande av nämnda lag har att erlægga i anledning av att prästmän, som avses med lagen, äger rätt till tjänste- och familjepension enligt reglementet den 29 december 1949 för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare,

dels ock förklarat sig icke ha något att erinra mot vad enligt statsrådsprotokollet föredragande departementschefen i övrigt föreslagit.

Kyrkomötets skrivelse och kyrkolagsutskottets betänkan den torde såsom bilagor (A—C) fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Departementschefen anför vidare:

Vad jag i mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 12 augusti 1953 föreslagit i förevarande ärende kräver — såsom jag därvid antydde — en viss författningsmässig reglering. I första hand erfordras sålunda en lag angående upphävande av förutnämnda emeritilönelag, innefattande jämväl vissa övergångsbestämmelser, samt — såsom en följd av emeritilönelagens upphävande — en lag om ändrad lydelse av 6 § kyrkofondslagen. Vidare påkallas vissa föreskrifter, närmast av övergångsnatur, beträffande tjänstårsberäkning för vissa i emeritilönelagen avsedda tjänstinnehavare, vilka från och med den 1 januari 1950 anmälts eller framdeles kan komma att anmälas till pensionering genom statens pensionsanstalt enligt 1949 års reglemente för anstalten. Slutligen kräves föreskrifter om att de i 3 kap. kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, meddelade bestämmelserna rörande familjepension åt efterlevande till präster, som tidigare varit delaktiga i prästerskapets änke- och pupillkassa, icke längre skall äga tillämpning å vederbörande präst, sedan denne erhållit pensionsrätt i anstalten enligt nämnda reglemente.

Beträffande avfattningen av det i kyrkomötets skrivelse avsedda förslaget till *lag angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst* synes mig icke vara något att erinra. Inom ecklesiastikdepartementet har upprättats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond*. Dessa båda lagförslag torde nu böra föreläggas riksdagen för antagande. I samband därmed synes även övriga av mig i förevarande ärende framlagda förslag böra underställas riksdagen. Därest riksdagen ej riktar någon erinran mot desamma, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter i ämnet.

Till den i kyrkomötets skrivelse omförmälda frågan om kompensation ur kyrkofonden till huvudmännen för de i 1935 års emeritilönelag avsedda prästmännen för de pensionsavgifter, som huvudmännen efter lagens upphävande erlägger för berörda prästmäns pensionering genom statens pensionsanstalt, torde jag få återkomma senare denna dag i samband med anmälan av vissa frågor angående anslag ur kyrkofonden.

Under återopande av mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 12 augusti 1953 och vad jag nu föreslagit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att antaga förutnämnda förslag till *dels* lag angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, *dels ock* lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Blix-Holmberg.

Nr 40.

Kyrkomötets underdåniga skrivelse i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst.

(Kyrkolagsutskottets betänkanden nr 16 och 23.)

Till Konungen.

I skrivelse till kyrkomötet den 12 augusti 1953, nr 4, har Eders Kungl. Maj:t under återopande av skrivelsen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag förklarat Sig vilja inhämta kyrkomötets yttrande i fråga om upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst jämte med upphävandet av sagda lag sammanhängande spörsmål.

I samband med skrivelsen har kyrkomötet till behandling förehaft en med anledning av densamma väckt motion.

Kyrkolagsutskottet har i ärendet avgivit betänkanden, nr 16 och 23, vilka i avtryck bifogas.

Kyrkomötet får härigenom i underdånighet
dels anmäla, att kyrkomötet för sin del godkänt det i utskottets betänkande nr 23 intagna lagförslaget,

dels hemställa om åtgärder, varigenom huvudmännen till de prästmän, som avses i lagen den 28 juni 1935 om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, måtte erhålla kompensation ur kyrkofonden för de avgifter, som huvudmännen efter ett upphävande av nämnda lag hava att erlagga i anledning av att prästmän, som avses med lagen, äga rätt till tjänste- och familjepension enligt reglementet den 29 december 1949 för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare,

dels ock förklara sig icke hava något att erinra mot vad enligt statsrådsprotokollet föredragande departementschefen i övrigt föreslagit.

Underdånigst.

YNGVE BRILIOTH

/ G. H. Berggren

Stockholm den 9 oktober 1953.

Nr 16.

Kyrkolagsutskottets betänkande i anledning av dels Kungl. Maj:ts skrivelse angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, dels ock i ämnet väckt motion.

Genom en den 12 augusti 1953 dagtecknad skrivelse, nr 4, vilken hänvisats till kyrkolagsutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av ett skrivelsen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden förklarat sig vilja inhämta kyrkomötets yttrande i fråga om upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst jämte med upphävandet av sagda lag sammanhängande spörsmål.

Vidare har i en jämväl till utskottets handläggning hänskjuten motion, nr 63, av herrar *Turén* och *Norberg* föreslagits, att kyrkomötet, i samband med att kyrkomötet avgiver yttrande i anledning av förevarande skrivelse, måtte hemställa att, därest 1935 års emeritilönelag upphäves, samtidigt måtte föreskrivas, att de i sagda lag avsedda huvudmän, som inom viss av Kungl. Maj:t föreskriven tid därom framställer begäran, skall äga rätt att erhålla bidrag ur kyrkofonden till täckande helt eller delvis av de avgifter, som erlagts eller kommer att erläggas till statens pensionsanstalt för tjänstepensionering av prästman, som avses i 1935 års lag.

Beträffande de skäl, som anförts i Kungl. Maj:ts skrivelse och av motionärerna, får utskottet hänvisa till skrivelsen och motionen.

Utskottet. På sätt framgår av Kungl. Maj:ts skrivelse har för närvarande vissa präster, som står i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, möjlighet att vid avgång ur tjänst erhålla emeritilön ur kyrkofonden. Bestämmelser härom är meddelade i 1935 års emeritilönelag. Emellertid kan tillika dessa präster enligt 1949 års reglemente för statens pensionsanstalt beredas såväl tjänste- som familjepension genom anstalten. Kungl. Maj:t har med hänsyn härtill föreslagit, att 1935 års lag skall upphävas.

Utskottet vill till en början erinra om att nämnda lag utfärdats med kyrkomötets samtycke. För lagens upphävande erfordras sålunda kyrkomötets medgivande. Utskottet vill hänvisa till de uttalanden, som i detta hänseende beträffande likartad lagstiftning gjorts av kyrkomötet åren 1948 och 1951 och vilka återfinnes i kyrkolagsutskottets betänkande nr 22 vid sistnämnda kyrkomöte.

Enligt utskottets mening finnes ur de av förslaget berörda prästernas synpunkt icke anledning till erinran mot ett upphävande av 1935 års lag. En förutsättning för att de skall erhålla pensionsrätt i pensionsanstalten är visserligen, att vederbörande huvudmän gjort framställning om befattningens registrering i anstalten, men förslaget innebär tillika att genom särskilda övergångsföreskrifter 1935 års lag fortfarande skall gälla beträffande de präster, som faller under lagen och som ej anmälts till pensionering genom anstalten.

För huvudmännen åter medför prästernas pensionering i pensionsanstalten en ekonomisk belastning. Kostnaden för emeritilöner bäres nämligen helt av kyrkofonden, medan enligt 1949 års reglemente huvudmännen är förpliktade att för prästernas pensionering erlagga fortlöpande avgifter — eventuellt även en s. k. engångsavgift — till pensionsanstalten.

Vid remissbehandlingen av ärendet har diakonistyrelsen och missionsstyrelsen föreslagit, att vederbörande huvudmän skall såsom kompensation för den med upphävande av 1935 års emeritilönelag bortfallande avgiftsfria tjänstepensioneringen tillerkännas bidrag ur kyrkofonden till bestridande av pensionsavgifterna till pensionsanstalten. Föredragande departementschefen har ansett detta spörsmål vara av den art, att det lämpligen borde upptagas till prövning i samband med den inom kyrkomötet väckta frågan om diakoniens inorganisering i den svenska kyrkan. Vidare har i motionen nr 63 anförts, att det syntes följdriktigast, att frågan om kompensation reglerades i samband med ett eventuellt upphävande av 1935 års lag.

I anslutning härtill vill utskottet erinra om att vid tillkomsten av 1935 års lag föredragande departementschefen som stöd för uppfattningen, att emeritilön borde tillerkännas ifrågavarande befattningshavare, åberopade, att deras arbetsuppgifter i mångt och mycket vore besläktade med det territoriella prästerskapets och att över huvud taget vederbörande institutioners verksamhet vore av stor betydelse för kyrkan i dess helhet. I vissa hänseenden hade för övrigt befattningarna officiellt likställts med prästerlig tjänst inom svenska kyrkan. Vidare vill utskottet framhålla, att huvudmännen, så länge 1935 års lag gäller, icke genom att registrera befattningarna i pensionsanstalten torde ha gått förlustiga den förmån, att deras befattningshavare kan erhålla emeritilön, som följer av nämnda lag. Härutöver må framhållas, att frågan om kompensation icke torde ha ett sådant samband med spörsmålet om diakoniens inorganisering i svenska kyrkan, att den ej utan olägenhet kan behandlas fristående därifrån.

Emellertid vill utskottet erinra om att första tillfälliga utskottet i betänkande nr 3 hemställt, bland annat, att kyrkomötet måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att diakonianstalterna måtte erhålla anslag ur kyrkofonden till avlöning och pensionering av de vid anstalterna anställda prästerna. Därest åtgärd i enlighet med vad sålunda förordats kommer att ha vidtagits vid tiden för ett eventuellt upphävande av 1935 års lag, bortfaller

givetvis fråga om kompensation, såvitt avser de till anstalterna knutna prästerna.

Med hänsyn till vad i det föregående återgivits i fråga om de grundläggande synpunkterna vid tillkomsten av 1935 års lag och förhållandet mellan denna lag och 1949 års reglemente, kan utskottet ej finna annat än att huvudmännen till de i 1935 års lag avsedda prästerna måste anses berättigade att ur kyrkofonden erhålla kompensation för vad de i pensionsavgifter erlägger till statens pensionsanstalt. Avsikten med 1935 års lag måste nämligen vara, att ur kyrkofonden skulle bestridas kostnaderna för sådana pensionsförmåner åt dessa präster, som motsvarar de förmåner i sådant hänseende som tillkommer församlingspräster. Skäl kan anföras för den i motionen hävdade meningen att huvudmännen bör erhålla kompensation även för de avgifter, som hittills erlagts. Utskottet vill dock förorda den lösningen, att rätt till kompensation skall begränsas till avgifter belöpande på tiden efter ett upphävande av 1935 års lag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet tillstyrka, att 1935 års lag upphäves från och med den av departementschefen förordade tidpunkten, dock under förutsättning att de under lagen fallande prästernas huvudmän berättigas till kompensation i enlighet med vad ovan sagts.

Utskottet får därför hemställa,

A) att kyrkomötet i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 4 ville lämna sitt bifall till vad enligt statsrådsprotokollet föredragande departementschefen föreslagit, dock med det av utskottet angivna förbehållet, samt

B) att förevarande motion nr 63 — i den mån den ej kan anses besvarad genom vad under A hemställts — ej måtte föranleda någon kyrkomötets åtgärd.

Stockholm den 25 september 1953.

På kyrkolagsutskottets vägnar:

GUNNAR HULTGREN.

Närvarande i utskottet vid ärendets behandling: herrar biskopar *Hultgren*, *Anderberg*, herrar *Högberg*, *Kjöllerström*, *Lundström*, herr biskop *Nygren*, herrar *Estborn*, *Åke Hassler*, *Gunnar Nilsson*, *Staxäng*, *Turén*, *Länne*, *Israël Jonzon* och *Herbert Lundh*.

Nr 23.

Kyrkolagsutskottets betänkande i anledning av återremiss av utskottets betänkande, nr 16, i anledning av dels Kungl. Maj:ts skrivelse angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, dels ock i ämnet väckt motion.

Vid behandlingen den 1 oktober 1953 av kyrkolagsutskottets betänkande, nr 16, i anledning av dels Kungl. Maj:ts skrivelse angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, dels ock i ämnet väckt motion, har kyrkomötet beslutat visa ärendet åter till utskottet.

Utskottet. I sak har utskottet intet att tillägga till vad som anförts i utskottets betänkande nr 16, till vilket utskottet får hänvisa. Utskottet vill dock göra det förtydligandet att den compensation, som utskottet ansett böra tillkomma huvudmännen, endast skall gälla den del av avgifterna som hänför sig till tjänstepensioner och sålunda icke familjepensioner. Med den uppfattning i den konstitutionella frågan, för vilken utskottet givit uttryck, torde bäst överensstämman att kyrkomötet för sin del godkänner förslag till den lag, genom vilken 1935 års emeritilönelag skall upphävas. Utskottet har därför utarbetat förslag till sådan lag. Under återropande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att kyrkomötet måtte besluta att — under förutsättning att huvudmännen till de prästmän, som avses i lagen den 28 juni 1935 om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, erhåller compensation ur kyrkofonden för de avgifter, som huvudmännen efter ett upphävande av nämnda lag har att erlagga i anledning av att prästmän, som avses med lagen, äger rätt till tjänstepension enligt reglementet den 29 december 1949 för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare — för sin del godkänna följande

Förslag

till

L a g

**angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om
emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning
i missionens och diakoniens tjänst.**

Härigenom förordnas, att lagen den 28 juni 1935 om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst skall upphöra att gälla vid tidpunkt, som Konungen bestämmer; dock att lagen även därefter skall äga tillämpning beträffande den som omedelbart före nämnda tidpunkt antingen uppbär emeritilön enligt lagen eller ock innehar sådan i lagen avsedd tjänst, varmed icke är förenad rätt till tjänstepension enligt bestämmelser meddelade av Konungen.

B) att kyrkomötet måtte förklara sig icke hava något att erinra mot vad enligt statsrådsprotokollet föredragande departementschefen i övrigt föreslagit; samt

C) att förevarande motion nr 63 — i den mån den ej kan anses besvarad genom vad under A) hemställts — icke måtte föranleda någon kyrkomötets åtgärd.

Stockholm den 3 oktober 1953.

På kyrkolagsutskottets vägnar:

CARL HAMILTON.

Närvarande i utskottet vid ärendets behandling: friherre *Hamilton*, herr biskop *Hultgren*, herrar *Högberg*, *Kjöllerström*, *Lundström*, herr biskop *Nygren*, herrar *Estborn*, *Gärde*, *Åke Hassler*, *Gunnar Nilsson*, *Staxäng*, *Turén*, herr biskop *Giertz* och herr *Länne*.
